Warto przeczytać

Warto przeczytać

LITERATURA POLSKOJĘZYCZNA

Bednarczuk E., Graficzny rozwój litery, Warszawa 1956.
Biniaś-Szkopek M., Delimata M., Skrzypczak Ł., Podstawy paleografii łacińskiej: skrypt dla studentów archiwistyki, Poznań 2007.
Bobowski K., Ewolucja pisma neogotyckiego na Śląsku od początku XVI do połowy XX wieku, Wrocław-Warszawa 1992.
Bobowski K., O metodach identyfikacji rąk pisarskich rękopisach średniowiecznych, „Studia Źródłoznawcze", 1985, t. 29, s. 1-7.
Bobowski K., Możliwości rozszerzenia zakresu badań paleograficznych, w: Tradycje i perspektywy nauk pomocniczych historii w Polsce, Kraków 1995, s. 143-147.
Bobowski K., Skróty w piśmie neogotyckim. Na podstawie materiału śląskiego od początku XVI do połowy XX wieku, Wrocław 1994.
Falęcki T., Tablice do nauki czytania pisma neogotyckiego dla początkujących, Kraków 2000.
Gieysztor A., Zarys dziejów pisma łacińskiego, Warszawa 1973.
Gieysztor A., Zarys nauk pomocniczych historii, Warszawa 1948.
Gieysztor A., Problem karolińskiej reformy pisma, "Archeologia", 1952-1953, t. 5, s. 155-176.
Górski K., Neografia gotycka. Podręcznik pisma neogotyckiego XVI-XX w., Warszawa 1978.
Horodyski B., Podręcznik paleografii ruskiej, Kraków 1951.
Juda M., Pismo drukowane w Polsce XV-XVIII wieku, Lublin 2001.
Krzyżanowski S., Album palaeographicum, Kraków 1959.
Krzyżanowski S., Monumenta Poloniae Palaeographica, Kraków 1907-1910.
Krzyżanowski S., Specimina palaeographica, Kraków 1913.
Pietkiewicz K., Cyrylica. Skrypt do nauki odczytywania pisma staroruskiego i rosyjskiego dla studentów archiwistyki, Poznań 1996.
Porębski S.A., Paleografia łacińska. Podręcznik dla studentów, Warszawa 1997.
Semkowicz W., Paleografia łacińska, Kraków 2011.
Słowiński J., Dawna sztuka pisania a możliwości identyfikacji pisma, w: Kultura piśmienna średniowiecza i czasów nowożytnych. Problemy, konteksty badawcze, red. P. Dymmel, B. Trelińska, Lublin 1998, s. 209-219.
Słowiński J., Probationes pennae jako źródło w badaniach paleograficznych, w: Venerabiles, nobiles et honesti. Studia z dziejów społeczeństwa Polski średniowiecznej. Prace ofiarowane Profesorowi Januszowi Bieniakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin i czterdziestolecie pracy naukowej, red. Radzimiński A., Supruniuk A., Wroniszewski J., Toruń 1997, s. 539-551.
Słowiński J., Rozwój pisma łacińskiego w Polsce XVI-XVIII wieku. Studium paleograficzne, Lublin 1992.

Szymański J., Pismo łacińskie i jego rola w kulturze, Wrocław 1975.
Trelińska B., Gotyckie pismo epigraficzne w Polsce, Lublin 1991.
Winiarczyk M., Skróty łacińskie w książkach drukowanych z dodatkiem skrótów greckich, Wrocław 1977.
Wojtowicz J., Początki pisma słowiańskiego, Poznań 2000.
Wierzbowski T., Vademecum. Wykaz skrótów i słowniczek łacińsko-polski, Warszawa 1984.

OPRACOWANIA OBCOJĘZYCZNE

Ajpłatow G.N., Russkaja paleografia, Moskwa 2003.
Bieljajew I.S., Prakticzeskij kurs izuczenija drewniej russkoj skoropisi dlja cztienia rukopisiej XV-XVIII stoletij, Moskwa 1911.
Battelli Giulio, Lezioni di paleografia, Citta del Vaticano 2002.
Bretholz B., Lateinische Paläographie [1], Leipzig, 1911-1912.
Cappelli A., Lexicon abbreviaturarum: Dizionario di abbreviature latine ed italiane [2], Milano 1899.
Czerepnin Ł.W., Russkaja paleografia, Moskwa 1956.
De Lasola F., Esercizi di paleografia latina, trascrizioni, commenti e tavole, Roma 1998.
Delbanco H., Schreibschule der deutschen Schrift. Eine Anleitung zum selbständigen Erlernen der deutschen Schreibschrift, Verlag Bund für deutsche Schrift und Sprache e.V., 2005.
Dülfer K., Korn H.E., Gebräuchliche Abkürzungen des 16-20. Jahrhunderts, Marburg 2004.
Dülfer K., Korn H.E., Schrifttafeln zur deutschen Paläographie des 16-20. Jahrhunderts, Marburg 2013.
Eckhardt H.W., Stüber G., Trumpp T., Thun kund und zu wissen jedermänniglich. Paläographie-Archivalische Textsorten-Aktenkunde, Köln 1999.
Eis G., Altdeutsche Handschriften, München 1980.
Grun P.A., Leseschlüssel zu unserer alten Schrift, Görlitz 1935.
Grun P.A., Schlüssel zu alten und neuen Abkürzungen. Wörterbuch lateinischer und deutscher Abkürzungen des sten Mittelalters und der Neuzeit, Limburg-Lahn 1966.
Grusza A.I., Bielaruskaja kirilicznaja paleografija, Mińsk 2006.
Hamann M., Paläographie. Lehrbriefe für das Fachschulfernstudium für Archivare, Potsdam 1957.
Hartmann S., Fraktur oder Antiqua: der Schriftstreit von 1881 bis 1941, Frankfurt am Main 1999.
Hulakovsky J. M., Abbreviaturae vocabulorum [3], Pragae, 1852.
Kapr A., ABC - Fundament zum rechten Schreiben: eine Schriftfibel, Leipzig 1958.
Kapr A., Deutsche Schriftskunst. Ein Fachbuch für Schriftschaffende, Dresden 1960.
Kapr A., Fraktur. Form und Geschichte der gebrochenen Schriften, Mainz 1993.
Kapr A., Schriftenkunst. Geschichte, Autonomie und Schönkeit der lateinischen Buchstaben, Dresden 1979.
Killius Ch., Die Antiqua-Fraktur Debatte um 1800 und ihre historische Herleitung, Wiesbaden 1999.
Lindsay W.M., Notae Latinae: An account of abbreviation in Latin MSS. of the early minuscule period (c. 700-850) [4], Cambridge, 1915.
Murawiew A.W., Sbornik snimkow z russkowo pisma XI-XVIII w., Moskwa 1963.
Nikołajewa A.T., Russkaja paleografia, Moskwa 1981.
Paoli C., Grundriss zu Vorlesungen ueber lateinische Palaeographie und Urkundenlehre [5], Innsbruck, 1889.
Quaritch B., Palæography. Notes upon the history of writing and the medieval art of illumination [6], London 1894.
Rejser S.A., Russkaja paleografia nowowo wriemieni. Neografia, Moskwa, 1982
Schrifttafeln zur Erlernung der Lateinischen Palaeographie [7], wyd. Arndt W., Tangl M., Berlin 1904.
Steffens F., Lateinische Paläographie, Berlin 1929.
Süß H., Deutsche Schreibschrift. Lesen und Schreiben lernen. Lehrbuch, Augsburg 1994.
Szcziepkin W.N., Russkaja paleografia, „Nauka“, Moskwa 1967.
Szcziepkin W.N., Uczebnik russkoj paleografii [8], Moskwa 1918.
Tichomirow Ł.W. Russkaja paleografia, Moskwa 1952.
Traube L., Lehre und Geschichte der Abkürzungen, München 1909.

Verdenhalven F., Die deutsche Schrift. Ein Übungsbuch, Degener Verlag, 1991.

MIEJSCA W SIECI

Pomocne w nauce paleografii

Ad fontes [9]
Interaktywny portal stworzony przez Uniwersytet w Zurichu, we współpracy z archiwami i instytucjami naukowymi Szwajcarii. Zawiera ćwiczenia do nauki odczytywania tekstów rękopiśmiennych w j. łacińskim, niemieckim, francuskim, staronordyckim (!), rozpoznawania rodzajów pisma, datacji dokumentów. Dodatkowo znajdują się tu informacje do historii i typologii pisma, wskazówki i wzory liter. Portal prowadzony w j. niemieckim.
Alte deutsche Schriften [10]
Strona poświęcona dawnym pismom niemieckim - sutterlinie (niem. Sütterlinschrift) i frakturze (niem. Fraktur). Sutterlina została wprowadzona w niemieckich szkołach jako podstawowe pismo odręczne do nauki pisania na początku XX w. (używana oficjalnie do 1941 r.). Fraktura była stosowana w Niemczech w druku od XVI w. Strona zawiera ćwiczenia, wzory liter, przykłady i odczytu dokumentów. Strona w j. niemieckim.
Deutsche Kurrentschrift [11]
Strona poświęcona kurencie (kursywne pismo gotyckie, uproszczone). Strona w j. niemieckim.
DigiPal [12] (The Digital Resource and Database for Palaeography, Manuscript Studies and Diplomatic)
Projekt rozwijany przez Department of Digital Humanities w Kings College w Londynie (zakończenie przewidziane na wrzesień 2014). Jego celem jest stworzenie bazy XI-wiecznych dokumentów angielskich wraz z ich szczegółowym opisem, również pod kątem analizy pisma. Strona w j. angielskim.
Geschichte Online [13]
Projekt Uniwersytetu w Wiedniu (współp. z innymi uniwersytetami) skierowany do studentów kierunków historycznych. W dziale Paläographie udostępniono interaktywne ćwiczenia do odczytywania dokumentów pisanych kurentą. Strona w j. niemieckim.
Interactive Album of Mediaeval Palaeography [14]
Strona Uniwersytetu w Lyonie do nauki paleografii, zawiera interaktywne ćwiczenia z odczytywania średniowiecznych dokumentów sporządzonych w j. łacińskim, francuskim i włoskim. Strona w j. francuskim i angielskim.
Lublin w dokumencie [15]
Wspólny projekt Ośrodka "Brama Grodzka - Teatr NN" i Archiwum Państwowego w Lublinie - interaktywna prezentacja najstarszych dokumentów z zasobu Archiwum Państwowego w Lublinie, wzbogacona m.in. o odczyt, tłumaczenie i rozbiór dyplomatyczny dokumentów.
Medieval Writing [16]
Strona poświęcona średniowiecznemu pismu, zawiera interaktywne ćwiczenia do odczytywania dokumentów, informacje na temat pisma i warsztatu pisarskiego, słowniki, przykłady rodzajów pism, itd. Strona w j. angielskim.
Brytyjskie The National Archives na swojej stronie internetowej udostępnia dział Reading old documents [17]. Zamieszczono w nim m.in. tutorial do samodzielnej nauki paleografii, obejmujący dokumenty spisane po angielsku z l. 1500-1800 oraz kursy j. łacińskiego. Strona w j. angielskim.

Zbiory rękopisów (i nie tylko) online

szukajwarchiwach.pl [18] - zbiory polskich archiwów państwowych
ARMARIUM.dominikańska biblioteka cyfrowa [19] - m.in. udostępniane są historyczne rękopisy, głównie

dominikalia
Biblioteka Narodowa Polona [20] - zbiory Biblioteki Narodowej w Warszawie (m.in. rękopisy)
Zbiory Zakładu Narodowego im.Ossolińskich [21] - m.in. rękopisy wrocławskie i lwowskie
Biblioteca italiana [22] - m.in. rękopisy ze zbiorów Biblioteki Uniwersytetu Rzymskiego
Skany rękopisów ze zbiorów British Library [23]
e-codices [24] - zbiory cyfrowe rękopisów średniowiecznych i wczesnonowożytnych z zasobów bibliotek szwajcarskich
Gallica [25] - zbiory Biblioteki Narodowej Francji - m.in. kolekcja rękopisów ze zbiorów Biblioteki
Zbiory rękopisów i inkunabułów: Biblioteki Uniwersytetu im. Goethego we Frankfurcie nad Menem [26]
Manuscripta Mediaevalia [27] - średniowieczne rękopisy ze zbiorów bibliotek niemieckich
Manuscriptorium [28] (Europejska Biblioteka Cyfrowa Manuskryptów) - ponad 5 mln skanów rękopisów, druków, map i innych dokumentów, pochodzących z zasobów europejskich archiwów, bibliotek i muzeów
Monasterium [29] - cyfrowe archiwum prezentujące dokumenty pergaminowe i papierowe z zasobów archiwów europejskich
Das Münchener Digitalisierungszentrum [30] (MDZ) Digithale Bibliothek - m.in. skany średniowiecznych i nowożytnych rękopisów z zasobu Die Bayerische Staatsbibliothek

---

Adres URL źródła: https://dawnepismo.ank.gov.pl/pl/pismo-w-przeszlosci/warto-przeczytac

ODNOŚNIKI

[1] HTTP://WWW.EUROPEANA.EU/PORTAL/RECORD/9200143/A7DC3BDCC02FDCCFCB75285BC00EC5053B1C824C.HTML
[2] HTTP://EN.CALAMEO.COM/READ/00010704456B06FD9E304
[3] HTTPS://ARCHIVE.ORG/DETAILS/ABBREVIATURAEVO00HULGOOG
[4] HTTPS://ARCHIVE.ORG/DETAILS/NOTAELATINAE00LINDUOFT
[5] HTTPS://ARCHIVE.ORG/DETAILS/GRUNDRISSZUVORL00PAOLGOOG
[6] HTTPS://ARCHIVE.ORG/DETAILS/PALOGRAPHYNOTE00QUARRICH
[7] HTTP://DIGITAL.UB.UNI-DUESSELDORF.DE/IHD/CONTENT/TITLEINFO/4110424
[8] HTTPS://ARCHIVE.ORG/DETAILS/UCHEBNIKRUSSKOPA00SHCHUOFT
[9] HTTPS://WWW.ADFONTES.UZH.CH/
[10] HTTP://WWW.SUETTERLINSCHRIFT.DE/
[11] HTTP://WWW.KURRENTSCHRIFT.NET/
[12] HTTP://WWW.DIGIPAL.EU/
[13] HTTPS://GONLINE.UNIVIE.AC.AT/
[14] HTTPS://PALEOGRAPHIE.HUMA-NUM.FR/INDEX.PHP?L=EN
[15] HTTPS://TEATRNN.PL/LUBLIN-W-DOKUMENCIE/
[16] HTTPS://MEDIEVALWRITINGS.ATILLO.COM.AU/
[17] HTTPS://WWW.NATIONALARCHIVES.GOV.UK/HELP-WITH-YOUR-RESEARCH/READING-OLD-DOCUMENTS/
[18] HTTPS://WWW.SZUKAJWARCHIWACH.GOV.PL/
[19] HTTP://BC.DOMINIKANIE.PL/DLIBRA
[20] HTTP://WWW.POLONA.PL/
[21] HTTP://WWW.DBC.WROC.PL/DLIBRA/COLLECTIONDESCRIPTION?DIRIDS=81
[22] HTTP://WWW.BIBLIOTECAITALIANA.IT/
[23] HTTPS://WWW.BL.UK/COLLECTION/DIGITISED-MANUSCRIPTS-ARCHIVES
[24] HTTP://WWW.E-CODICES.UNIFR.CH/DE
[25] HTTP://GALLICA.BNF.FR/
[26] HTTP://SAMMLUNGEN.UB.UNI-FRANKFURT.DE/
[27] HTTP://WWW.MANUSCRIPTA-MEDIAEVALIA.DE/
[28] HTTP://WWW.MANUSCRIPTORIUM.COM/
[29] HTTP://MONASTERIUM.NET/

[30] HTTP://WWW.DIGITAL-COLLECTIONS.DE/INDEX.HTML?C=SAMMLUNGEN_KATEGORIEN&L=DE